

УДК 342.25

DOI: <https://doi.org/10.31359/1993-0941-2025-49-473>

С. Г. Серьогіна, д. ю. н., професор, професор кафедри державного будівництва Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
ORCID. ID:0000-0002-0107-834X

Д. С. Благодир, студент 2 курсу, група 01-23-17, факультету прокуратури Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

В. О. Прижигалінська, студентка 2 курсу, група 01-23-17, факультету прокуратури Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

НАПРЯМКИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Анотація. У роботі досліджено основні напрямки децентралізації влади в Україні, які є головним елементом у реформі місцевого самоврядування на шляху демократизації. Розкрито поняття децентралізації, її сутність як процесу передачі повноважень, ресурсів та відповідальності від центральних органів влади до громад. Висвітлено переваги та недоліки даного процесу, проаналізовано перспективи та виклики подальшого впровадження. Особливу увагу приділено оцінці перебігу децентралізації на регіональному рівні.

Ключові слова: місцеве самоврядування в Україні, органи місцевого самоврядування, реформа децентралізації, об'єднані територіальні громади.

Постановка проблеми. Проблема наукового дослідження децентралізації влади в Україні має не лише теоретично значущий характер, але й вагоме практичне значення для сучасного і демократичного державного будівництва. Складний процес децентралізації вимагає системних змін всього механізму державного управління, набуваючи особливої гостроти в умовах викликів сьогодення. Вектор трансформації децентралізації містить в собі перерозподіл владних повноважень та ресурсів від центральних органів до органів місцевого самоврядування, вимагаючи від держави здатності у такий спосіб забезпечити рівномірний соціально-економічний розвиток усіх територій України. З огляду на низку факторів проблема постає саме в ефективній адаптації кожного із напрямків децентралізації під актуальні обставини розвитку держави.

Аналіз досліджень та публікацій. Проблематикою проведення реформи децентралізації та її напрямками займалися наступні дослідники: Бодрова І., Бориславська О., Куйбіда В., Лялюк О., Скрипнюк О., Ткачук А., Петришин О., Романюк С. та інші. Однак, активна діяльність органів державної влади з питань впровадження засад, пріоритетів і напрямків відродження країни, враховуючи й децентралізацію влади, актуалізують дану проблему.

Мета статті полягає у дослідженні напрямків децентралізації влади в Україні в сучасних умовах суспільно-політичного розвитку.

Виклад основного матеріалу. Місцеве самоврядування є невід'ємною частиною демократичного світу. Це важливий елемент кожної країни, яка встановила курс на побудову демократичного ладу. В сучасних умовах місцеве самоврядування в Україні – це право на владу, яке надане новим суб'єктам управління – територіальним громадам, задля досягнення суспільно-важливої мети: зробити життя людей кращим. Завдяки самоврядуванню громадяни мають можливість реалізувати своє право на участь в управлінні публічними справами, тим самим вони беруть участь у тому, що безпосередньо впливає на їхнє життя [14, с. 101]. Органи місцевого самоврядування – провідна ланка в муніципальній системі. Вони мають працювати про-

фесійно, ефективно та цілісно – це ключовий фактор для того, щоб кожен мешканець громади відчував на собі позитивні результати управління. Від того, як функціонують муніципальні структури, які методи публічного управління вони застосовують, напряму залежить економічне та, зрештою, соціальне благополуччя держави загалом, та окремих територіальних одиниць зокрема [8, с. 95].

В останні десятиліття значна частина зарубіжних країн зосередилася на переході від централізованої до децентралізованої моделі державного управління шляхом проведення низки складних реформ. Зарубіжний досвід свідчить, що у процесі децентралізації кожна держава прагне збудувати ефективний та збалансований механізм функціонування місцевого самоврядування, враховуючи історичні, політичні, соціальні, економічні, територіальні чинники, особливості форми державного устрою, політичного режиму тощо [7, с. 64]. Проте основна ідея децентралізації полягає в тому, щоб наблизити владу до населення, тим самим створивши комфортне життя громадян. У Європі децентралізація стала важливим інструментом покращення ефективності управління, підвищення рівня демократії та забезпечення соціально-економічного розвитку на місцях. Європейський досвід децентралізації свідчить про підвищення прозорості, оскільки інформація про роботу місцевих органів влади зазвичай доходить до набагато більшої кількості людей після проведення відповідних реформ, ніж тоді, коли рішення приймаються на більш високих рівнях. Наближеність місцевих органів влади до населення полегшує притягнення до відповідальності за корупційні дії, а також сприяє підвищенню зацікавленості та ефективності місцевих керівників у здійсненні контролю за бюрократичною діяльністю на муніципальному рівні [12, с. 140].

Децентралізація – це багатогранний процес, який передбачає передачу повноважень, ресурсів та відповідальності від центральних органів влади до органів місцевого самоврядування. Саме через цей процес формується справжня муніципальна влада, здатна ефективно вирішувати проблеми громад та забезпечувати їхній розвиток. Децентралізація – це потужний інстру-

мент демократичного розвитку, який дозволяє гармонійно поєднувати цілісність державного механізму із розширенням можливостей місцевих громад. Ця реформа спрямована на кілька ключових цілей: стимулювання громадської ініціативи у вирішенні локальних питань, оптимізацію державного регулювання суспільних відносин та раціоналізацію адміністративних витрат. Усі мешканці громади мають право на якісні медичні, освітні, транспортні, адміністративні, комунальні послуги, незалежно від того, де проживає особа – в селі, селищі чи місті. Проте задля покращення реалізації цих прав, відповідальні органи за їх здійснення мають перебувати якнайближче до споживачів послуг. При цьому самоврядні органи повинні мати відповідні повноваження і достатньо ресурсів, щоб бути спроможними вирішувати місцеві питання.

Децентралізація виступає не лише адміністративною реформою, а й важливим механізмом трансформації суспільної свідомості та розбудови демократичної держави, заснованої на принципах самоврядування й громадської участі. Крум того, децентралізація спрямована на вдосконалення системи місцевого самоврядування й територіальної організації влади в Україні. Варто зазначити, що значна частина муніципальних органів допочатку імплементації реформи не мали достатніх ресурсів та повноважень для ефективного управління територіями, що призводило до дефіциту ресурсного забезпечення, занепаду інфраструктури та уповільнення розвитку територій. Тому започаткуванні реформи децентралізації було надзвичайно важливим рішенням влади. Як зазначав В. Гройсман, серед комплексу реформ, перед необхідністю проведення яких стояла Україна, децентралізацію публічної влади без перебільшення можна назвати реформою № 1. Адже без повноцінного і потужного місцевого самоврядування неможливо побудувати сильну державу [11, с. 11].

Реформаційні зміни в аспекті децентралізації були передбачені Концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, затвердженої Кабінетом Міністрів України у 2014 році. Цей документ підкреслював необхідність створення належних матеріальних, фінансових

та організаційних умов для забезпечення виконання органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень [6, с. 7]. Після прийняття Концепції був затверджений План заходів щодо її реалізації, які й дали старт реформі. Перебачалось, що для реалізації положень Концепції та завдань Плану заходів, необхідно було в першу чергу внести відповідні зміни до Конституції України, а також сформуванати пакет нового законодавства.

Перший етап реформи 2014–2015 р. був пов'язаний з оптимізацією адміністративно-територіального устрою і формуванням спроможних територіальних громад відповідно до Закону «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [4]. Спроможні громади розумілись, як об'єднані в результаті добровільного процесу громади сіл, селищ та міст, що мали здатність забезпечувати належний рівень надання публічних послуг, зокрема в галузях освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту та житлово-комунального господарства. Це забезпечення мало здійснюватися як через відповідні органи місцевого самоврядування, так і через самостійні дії, за умов наявності достатніх кадрових, фінансових та інфраструктурних ресурсів, що відповідали вимогам розвитку конкретної адміністративно-територіальної одиниці [2]. За 2015–2019 роки в Україні було добровільно створено 982 об'єднані територіальні громади, до складу яких увійшли близько 4500 колишніх місцевих рад (з майже 12 тисяч).

Крім цього, на першому етапі реформи з метою фінансової децентралізації були прийняті закони про внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України, що призвело до збільшення бюджетів місцевих рад з 68, 6 млрд. грн. у 2014 році, до 275,2 млрд. грн. [10].

Другий етап реформ щодо децентралізації став логічним продовженням реформи 2014 року і запроваджував зміни в управлінні, фінансах та в інституційному забезпеченні муніципальної влади. Добровільне об'єднання громад, що відбулося на першому етапі, заклало нову територіальну, організаційну і фінансову основу місцевого самоврядування. Продовження змін ґрунтувалося на переході від етапу добровільності до етапу обґрунто-

ваного процесу формування ОТГ. При цьому Уряд спрямував значні зусилля на підтримку реформи децентралізації і визначив її як одну з пріоритетних завдань розвитку держави. 2020 рік став вирішальним у процесі створення базового рівня місцевого самоврядування. Кабінет Міністрів України прийняв розпорядження щодо визначення адміністративних центрів та затвердження територій громад, в результаті чого було створено 1469 територіальних громад.

Третій етап, що триває і дотепер, пов'язаний із завершенням адміністративно-територіальної реформи і передбачає остаточне визначення чисельності та меж об'єднаних громад. Паралельно відбувається розширення функціональних повноважень місцевого самоврядування, зокрема, у сферах охорони здоров'я, освіти та інфраструктури. Реформа продовжує здійснюватися й в контексті зміцнення спроможності ОТГ та забезпечення рівного доступу до публічних послуг на всій території України.

Отож можна виділити три основні напрямки децентралізації влади в Україні: адміністративно-територіальний, фінансово-бюджетний, політичний. Перший з перерахованих напрямків відіграє ключову роль, адже передбачає удосконалення адміністративно-територіального устрою і системи управління на місцях. Він втілюється шляхом інституційно-територіальних змін, що впливає на мережу управлінських підрозділів муніципального управління, дозволяє оптимізувати кількість їх повноважень й ресурсів. За рахунок укрупнень громад посилюється їхня спроможність у багатьох сферах суспільного життя. Органи влади обласного рівня визначають межі нових громад з урахуванням певних критеріїв, особливостей районів та думки жителів. Інтереси населення громади представляють обраний голова, депутатський корпус та виконавчі органи ради громад. У населених пунктах, які перебувають у складі об'єднаної громади, місцеве самоврядування забезпечують обрані жителями старости (повноваження яких регламентує стаття 54–1 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [5].

Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні було передбачено формування виконавчих органів районних і обласних рад та пере-

творення місцевих держадміністрацій з органів місцевої виконавчої влади на префектури – органи контрольно-наглядового типу для контролю за нормотворчою діяльністю органів місцевого самоврядування. Проте станом на сьогодні, через призупинення конституційної реформи та воєнний стан, дана новація не була впроваджена.

Також адміністративно-територіальний напрям децентралізації передбачає перерозподіл повноважень між органами влади на різних рівнях публічного управління з метою підвищення спроможності муніципальної влади щодо надання послуг місцевим жителям та наближення влади до населення [1, с. 125].

Для забезпечення сталого й рівномірного розвитку громад важливе місце посідає фінансово-бюджетний напрямок децентралізації влади. Його сутність полягає у зміцненні фінансової основи муніципальної влади та забезпечення самодостатності місцевих органів управління за рахунок підвищення податкових надходжень до місцевого бюджету. У процесі фінансової децентралізації фінансові ресурси територіальних громад охоплюють не лише власні доходи, а й збільшений відсоток коштів з державного бюджету «зокрема зарахування 60% податку на доходи фізичних осіб на власні повноваження, зарахування до місцевих бюджетів 10% податку на прибуток підприємств, акцизного податку, 80% замість 35% екологічного податку, прями міжбюджетні відносини з державним бюджетом, державні субвенції тощо» [9, с. 6].

Третій важливий напрям децентралізації – політичний. Він спрямований на підвищення самостійності самоврядних органів щодо вирішення питань місцевого значення і прийняття муніципально-правових рішень. Розширення повноважень органів місцевого самоврядування відбувається шляхом надання можливостей й прав самоврядним інституціям (раді громади, виконавчим органам, голові громади, старостам) самостійно приймати відповідні рішення в межах компетенції. Такий механізм дозволяє владі громад оперативно реагувати на проблеми й потреби певної території. Відкрито нові можливості для громадян, адже окрім покращення якості отримання адміністративних послуг, завдяки децентралізації вони можуть впливати на життя

щонайменше своєї ОТГ. Це сприяє прозорості, відкритості, доступності, підзвітності та, найголовніше, довіри населення до влади.

Підґрунтя окреслених напрямків полягає у раціональному співвідношенні між державним контролем та місцевою ініціативою, оскільки державна влада, з одного боку, гарантує відповідні національні стандарти, а з іншого – дає свободу місцевим громадам адаптувати рішення відповідно до їхніх потреб.

Реформа децентралізації в Україні – це одна з найбільш масштабних перетворень за історію незалежності держави. Вона принесла країні значні досягнення, відбулося багато позитивних змін. На думку О. Петришина, до позитивних результатів реформи можна віднести: збільшення власних доходів місцевих бюджетів та розширення фінансової автономії громад, покращення якості та доступності публічних послуг на місцевому рівні, активізацію громадської участі у вирішенні питань місцевого значення, а також підвищення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування [13, с. 24].

Існують і не вирішені проблеми в процесі реформування. Це, зокрема, незавершеність конституційної реформи щодо децентралізації влади, відсутність власних виконавчих органів у районних та обласних рад, недостатня кваліфікація муніципальних кадрів, труднощі у забезпеченні належного рівня якості послуг у всіх громадах. Серед проблем також помітну роль відіграє нерівномірний економічний розвиток різних регіонів та громад, що може призводити до соціальної нерівності.

Децентралізація є дійсно вагомим кроком у процесі підвищення ефективності публічного управління, територіального розвитку громад, зміцненні місцевої демократії. Незважаючи на те, що наразі вже напрацьована чимала правова база, з огляду на поточну ситуацію в Україні, у тому числі виклики, пов'язані з воєнним станом, потрібна розробка більш гнучкого законодавства, яке б забезпечило потреби територіальних громад у такий період. Виходячи з цього пропонуємо розглянути основні перспективи процесів децентралізації на сьогодні.

По-перше, необхідним є вдосконалення вітчизняного законодавства і, перш за все, Конституції України у напрямку

зміни інституційно-функціональної системи місцевої влади, закріплення гарантій самостійності муніципальної влади з одночасним підвищенням державного контролю та муніципально-правової відповідальності, конституювання різних форм локальної демократії, імплементацію положень Європейської хартії місцевого самоврядування щодо засад правового регулювання та гарантування місцевого самоврядування. Крім того, потребує змін галузеве законодавство, яке закріплює розподіл повноважень між державними виконавчими органами влади та органами місцевого самоврядування. Внесення змін до чинних законодавчих актів є необхідним, адже під час воєнного стану місцева влада потребує додаткового потенціалу для оперативного реагування на надзвичайні ситуації та забезпечення безпеки громадян. Це може включати: прийняття оперативних рішень в оборонному секторі, евакуацію населення, медичну підтримку, захист критичної інфраструктури тощо. Більш чіткий розподіл повноважень допоможе центральній владі взаємодіяти з місцевою, делегуючи певну частину повноважень з метою оперативнішого вирішення локальних проблем.

По-друге, важливо не лише забезпечити передачу повноважень місцевій владі, а й запровадити чіткі механізми відповідальності перед громадянами, що підвищить довіру до органів місцевого самоврядування та унеможливить зловживання владою на будь-якому рівні. Розробка і впровадження таких процедур є необхідним для ефективного контролю за використанням ресурсів громади та для належного виконання місцевою владою своїх обов'язків.

По-третє, воєнний стан потребує гнучкості й, водночас, стійкості бюджету. Законодавство має передбачати можливість швидкого перерозподілу бюджетних коштів для задоволення надзвичайних потреб, таких як – ремонт інфраструктури, допомога внутрішньо переміщеним особам або надання першочергових соціальних послуг.

По-четверте, законодавчі нововведення мають сприяти створенню певної кількості умов для залучення іноземних інвестицій, що буде корисним для відновлення місцевих громад

й розвитку інфраструктури, особливо в тих районах, які постраждали від військових дій.

По-п'яте, ще однією перспективою є наявність на місцях кваліфікованих кадрів, які могли б забезпечити якісне надання публічних послуг. Низька якість кадрового складу зазвичай пов'язана з тим, що більшість об'єднаних громад утворена винятково з сіл, які не можуть забезпечити співробітникам органів місцевого самоврядування конкурентну зарплату та високі стандарти життя [12]. Тож потрібно створити гідні умови праці з можливістю професійного розвитку задля залучення молодих спеціалістів. Щодо існуючих кадрів, то варто розуміти, що динамічні зміни законодавства вимагають постійного підвищення якості державних службовців та апарату місцевого самоврядування. Тому доречними будуть урядові програми навчання та перепідготовки, включаючи курси з кризового управління, адміністрування, фінансів і безпеки.

Після завершення війни перед Україною постануть важливі завдання: скорегувати зміст деяких напрямків реформи, вдосконалити й модернізувати їх згідно з актуальними потребами. Особливого значення матиме доведення розпочатої у 2014 році реформи до кінця, враховуючи фактор євроінтеграції та прагнення набуття повноправного членства в Європейському Союзі, де процес децентралізації влади є ключовим елементом публічного управління.

Першим кроком має стати проведення детального аудиту громад для оцінки стану інфраструктури, економічного потенціалу та демографічної ситуації, що дозволить виокремити найбільш гострі потреби для кожної із громад і сформулювати плани відновлення. Далі постане необхідність проведення післявоєнних місцевих виборів на всіх рівнях влади із встановленням нормативних актів, що регламентуватимуть цей процес, адже без даного етапу неможливо буде забезпечити функціонування і відновлення місцевого самоврядування для потреб мирного часу, особливо у громадах, де території були окупованими чи проводились активні бойові дії. Складність полягатиме також у невідповідності бази даних Державного реєстру виборців ре-

альності. Має бути вирішено і питання щодо відновлення функціонування місцевих державних адміністрацій.

Висновки. Децентралізація влади в Україні є ключовою реформою, спрямованою на зміцнення місцевого самоврядування, забезпечення регіонального розвитку та підвищення ефективності управління державою. Основні напрямки цієї реформи включають: адміністративно-територіальну, фінансово-бюджетну та політичну децентралізацію. Результати впровадження децентралізації свідчать про покращення якості публічних послуг на місцевому рівні, розширення бюджетної автономії громад та підвищення їхньої спроможності до самостійного розвитку.

Разом із позитивними змінами виявлено й низку викликів, серед яких – необхідність забезпечення прозорості й підвітності місцевої влади, формування достатньої ресурсної бази для громад та налагодження ефективного державного контролю за виконанням переданих функцій. Важливим завданням залишається адаптація європейських стандартів управління та інтеграція принципів сталого розвитку в діяльність місцевого самоврядування.

Таким чином, децентралізація влади в Україні є багатовимірним процесом, який вимагає комплексного підходу, злагодженості дій усіх рівнів влади та активної участі громадян. Успішна реалізація цієї реформи стане запорукою демократичного розвитку України, посилення її регіональної спроможності та інтеграції до європейського співтовариства.

Список використаних джерел:

1. Василенко Л., Добровінський М. Децентралізація та реформа місцевого самоврядування. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 3. С. 123–126.
2. Децентралізація і формування політики регіонального розвитку в Україні : наук. доп. / [Шевченко О. В., Романова В. В., Жаліло Я. А. та ін.] ; за наук. ред. д-ра екон. наук Я. А. Жаліла. Київ : НІСД, 2020. 153 с.
3. Жук В. Напрями розвитку та зміцнення управлінського потенціалу органів місцевої влади. НІСД. 2013. URL: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/Jul08/01.htm>

4. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» № 157-VIII від 14.05.2020 р. Законодавство України: база даних. Верхов. Рада України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2015, № 13, ст. 91. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>
5. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» 3 280/97-ВР від 30.10.2024 р. Законодавство України: база даних. Верхов. Рада України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1997, № 24, ст. 170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>
6. Лелеченко А. П., Васильєва О. І., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб. Київ. 2017. 110 с.
7. Лялюк О. Ю, Полишин Г. В Шлях до децентралізації: зарубіжний досвід для України. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. / редкол.: С. Г. Серьогіна та ін. Харків: Право, 2019. Вип. 38. С.62–75.
8. Маршук Л. М. «Перспективи децентралізації влади в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Випуск 11. Частина 3. С. 95–98.
9. Міжнародний Центр Перспективних Досліджень. Суть реформи органів місцевого самоврядування (децентралізації). Аналітичне дослідження. https://icps.com.ua/assets/uploads/images/files/verstka_decentralizaciya.pdf
10. Міністерство розвитку громад та територій України. Національний проєкт децентралізація. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування станом на 10 вересня 2020 р. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/593/Моніторинг__10.09.2020.pdf
11. Пережняк Б., Бальцій Ю. Категорія «Децентралізація» в сучасному муніципалізмі: поняття та сутність. *Юридичний Вісник*, 2018. Вип. 3.С.11–16.
12. Петришин О. Децентралізація та місцева корупція в Україні: особливості взаємовпливу. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. / редкол.: С. Г. Серьогіна (голова) та ін. Харків: Право, 2021. Вип. 41. С.134–149.
13. Петришин О., Трансформація місцевого самоврядування в Україні: балансування між централізацією та децентралізацією в кризових умовах. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. / редкол.: С. Г. Серьогіна (голова) та ін. Харків: Право, 2024. Вип. 47. С. 22–41.
14. Юркевич І. Децентралізація та реформування місцевого самоврядування в Україні *Актуальні проблеми правознавства*. 2017. Випуск 3 (11). 2017. С.100–104.

REFERENCES :

1. Vasylenko L., Dobrovinskyi M. (2017). Detsentralizatsiia ta reforma mistsevoho samovriaduvannia. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. № 3.
2. Detsentralizatsiia i formuvannia polityky rehionalnoho rozvytku v Ukraini : nauk. dop. / Shevchenko O. V., Romanova V. V., Zhalilo Ya. A. at all. (Eds.). (2020). Kyiv : NISD.
3. Zhuk V. (2013). Napriamy rozvytku ta zmitsnennia upravlinskoho potentsialu orhaniv mistsevoi vlady. NISD. URL: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/Jul08/01.htm>
4. Zakon Ukrainy «Pro dobrovilne obiednannia terytorialnykh hromad» № 157-VIII vid 14.05.2020 r. Zakonodavstvo Ukrainy: baza danykh. Verkhov. Rada Ukrainy. *Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR)*, 2015, № 13, art.91. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>
5. Zakon Ukrainy «Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini» № 280/97-VR vid 30.10.2024 r. Zakonodavstvo Ukrainy: baza danykh. Verkhov. Rada Ukrainy. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, 1997, № 24, art.170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-vr#Text>
6. Lelechenko A. P., Vasyliava O. I., Kuibida V. S., Tkachuk A. F. (2017). Mistseve samovriaduvannia v umovakh detsentralizatsii povnovazhen: navch. posib. Kyiv.
7. Lialiuik O. Yu., Polyshyn H. V. (2019). Shliakh do detsentralizatsii: zarubizhnyi dosvid dlia Ukrainy. *Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia* : zb. nauk. pr. Serohina S. H at alls. (Ed.). Kharkiv: Pravo, Issuer. 38.
8. Marshuk L. M. (2015). «Perspektyvy detsentralizatsii vlady v Ukraini. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu*. Issuer. 11. part 3.
9. Mizhnarodnyi Tsentr Perspektyvnykh Doslidzhen. Sut reformy orhaniv mistsevoho samovriaduvannia (detsentralizatsii). Analitychne doslidzhennia. URL: https://icps.com.ua/assets/uploads/images/files/verstka_decentralizaciya.pdf
10. Ministerstvo rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy. Natsionalnyi proekt detsentralizatsiia. Monitorynh protsesu detsentralizatsii vlady ta reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia stanom na 10 veresnia 2020 r. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/593/Monitorynh__10.09.2020.pdf
11. Perezhniak B., Baltii Yu. (2018). Katehoriia «Detsentralizatsiia» v suchasnomu munitsypalizmi: poniattia ta sutnist. *Yurydychnyi Visnyk*, Issuer 3.
12. Petryshyn O. (2021). Detsentralizatsiia ta mistseva koruptsiia v Ukraini: osoblyvosti vzaïemovplyvu. *Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia* : zb. nauk. pr.: Serohina S. H. at alls. (Ed.). Kharkiv: Pravo, Issuer. 41.

13. Petryshyn O. (2024). Transformatsiia mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini: balansuvannia mizh tsentralizatsiieiu ta detsentralizatsiieiu v kryzovykh umovakh. *Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia* : zb. nauk. pr.: Serohina S. H. at alls. (Ed.). Kharkiv: Pravo, Issuer. 47.
14. Yurkevych I. (2017). Detsentralizatsiia ta reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini. *Aktualni problemy pravoznavstva*. Issuer. 3 (11).

S. H. Serohina, D. S. Blagodyr, V. O. Pryzhygalinska

Directions of Decentralization in Ukraine

Abstract. *The paper examines the main directions of decentralization of power in Ukraine, which are the main element in the reform of local self-government on the path of democratization. The concept of decentralization, its essence as a process of transferring powers, resources and responsibilities from central authorities to communities is revealed. The advantages and disadvantages of this process are highlighted, the prospects and challenges of further implementation are analyzed. Particular attention is paid to the assessment of decentralization at the regional level.*

The study examines the theoretical foundations of decentralization, its importance for the democratic development of the state and the effective functioning of local communities. Particular attention is paid to the main directions of the reform, in particular, financial decentralization, which involves strengthening the budgetary autonomy of communities and ensuring their financial solvency. The author analyzes the process of administrative-territorial reform, which includes the amalgamation of territorial communities (TCs), optimization of administrative units and transfer of powers to the local level.

The introduction of decentralization is a fundamental step towards the formation of a mature civil society in Ukraine. This allows for a strong foundation for the development of a true democracy, where every citizen has real opportunities to influence the processes of governance and development of their community. Undoubtedly, the effective functioning of territorial communities requires their close interaction, which is ensured by municipal cooperation aimed at pooling resources, experience and efforts to solve common problems of communities.

The article also discusses the role of decentralization in increasing civic engagement and involving residents in local governance processes. It emphasizes

the impact of the reform on social cohesion of communities, stimulation of entrepreneurship and creation of new opportunities for regional development. In addition, international decentralization practices that may be useful for Ukraine are analyzed, including the introduction of innovative approaches to resource management, infrastructure development, and improving the quality of public services.

It is emphasized that decentralization is not only an administrative reform, but also a key instrument for Ukraine's integration into the European legal and governance space. It contributes to the formation of responsible local self-government capable of responding effectively to the challenges of our time, ensuring sustainable development and well-being of communities.

The conclusions emphasize that decentralization is a strategic direction of government reform aimed at building an effective governance system that meets European standards and promotes sustainable development of territorial communities and regions. It is a multifaceted process that requires a comprehensive approach, active participation of citizens and cooperation between all levels of government.

Key words: *local self-government in Ukraine, local self-government bodies, decentralization reform, united territorial communities.*